



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdanova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атахмович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	



XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODEL.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI.....	217
Achilova Firuza Kurbanovna	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	222
Ergashev Olim	



KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR	227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	238
Xakimov Uchkun Xamitovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	242
Mardanova Ra'no Isakovna	
XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL	246
Yakubov Temur G'anibekovich	
RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODEL	250
Ziyodullayev Qahramon	
"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI	254
Toshev Akmal Salimovich	
RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	261
Madaminov Bekzod Allayarovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI)	266
Djumanova Rano Fayzullayevna	
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	272
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	282
Nigora Nurmatova	
BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI	287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Allabergenova Nilufar Shermetovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQRISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich	
"MINTAQA SANOATI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI"	306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI	309
Jabbarova Charos Aminovna	
ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	316
Alikulov Samar Abdirashidovich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	322
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	329
Камолова Феруза Кахрамоновна	



TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL	333
Oliyoyrova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI	339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich	
KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ TAJIRIBASI	343
Iminova Nargizaxon Akramovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI BOSHQARISHDA RISKLAR VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI	350
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna	
XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	358
Alimova Dildora Damirovna	
BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI	363
Rajabov Oybek Panjievich	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	367
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	371
Sadikova Shohida Obidqul qizi	
HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERLASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI	380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	385
Nasirova Kamola Alimovna	
MOLIYAVIY HISOBOTLARNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIDAGI IQTISODIY ROLI	394
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Yahyayeva Ra'no Raximovna	
DIRECTIONS FOR IMPROVING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY (EXPERIENCE OF UZBEKISTAN)	400
Khatamov Nurbek Achildiyevich, Sharifi Abdul Fatah	
DAVLATNING FISKAL VA MONETAR SIYOSATI UYG'UNLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH	405
Uralov Shavkat Maxramovich	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	410
Yusubov Muzaffar Alimbayevich	
BANKLARDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASIGA TA'SIRI	414
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich	
BOJ-TARIF SIYOSATI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-AMALIY YO'NALISHLAR	418
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHDA BOSHQARUV KADRLARINING KOMPETENSIYASI	424
Mahsutaliyev Abdusalom Hasanovich	



ZIYORAT TURIZMIDA DESTINATSIYA VA GEOAXBOROT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich, Suyunova Nilufar	
YEVROPA DAVLATLARIDAGI KORXONALARDA MOLIVAVIY REJALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI VA ULARDAN O'ZBEKISTON MOLIVA TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
TASHKILOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISH	446
Xasanov Odilxon Kaxxorovich	
O'ZBEKISTON TURIZM SANOATINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	450
Kobilova Shozoda Timurovna, Isxakova Sarvar Ayubovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LABOR THEORY: EVOLUTION, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS.....	456
Tukhliyev Bakhodir Adinaevich	
ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ПЕРВОГО ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СИСТЕМЕ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	460
Астанов Зафар Муродуллаевич	
TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	466
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI	472
Norboyev Sarvar Azodovich	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	476
Xatamova Manzura Ochilidievna, Safarov Botir Isaq o'g'li	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI.....	482
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISHNING PUL MUOMALASI BARQARORLIGIGA TA'SIRINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	487
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich	
O'ZBEKISTONDA TAKSI XIZMATLARI BOZORIDA INSTITUSIONAL ISLOHOTLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	491
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li	
EKOLOGIK TANGLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YERLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	497
Kudiyarov Aybek Alisherovich	
BANK LIKVIDLIGINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLAR	502
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
IQTISODIY FAOLIYAT TURLARI BO'YICHA SANOAT ISHLAB CHIQARISH TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH.....	509
Almardanova Farzona Tulkin qizi, Kasimov Azamat Abdurkarimovich	
QUYI AMUDARYO IQTISODIY MINTAQASI CHEGARABO'YI HUDUDLARINING TURISTIK IMKONIYATLARI.....	515
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
SURXONDARYO VILOYATIDA ULGURJI SAVDO HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH.....	522
Turotova Sohiba Djumanazarovna	
MINTAQADA INNOVATSION USULDA BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	531
Davranov Odil Jumanazarovich	



ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA MAHSULOT TANNARXINING BOSHQARUV TAHLILINI AMALGA OSHIRISH USULLARI	538
Xamidova S.Ya.	
STRATEGIES FOR INCREASING COMPETITIVENESS IN DEVELOPING EXPORT ACTIVITIES IN SMALL ENTERPRISES.....	544
Nasridinova Shokhida Taufikovna	
SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA ILMIY-NAZARIY QARASHLAR	551
To'g'onov Ibroximxo'ja	
XUSUSIY TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY RESURLARINI MUSTAHKAMLASHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....	555
Xolmatov Dilmurod Maxmudjonovich	
PENSIYA JAMG'ARMASI DAROMADLARI SHAKLLANISHI MASALALARI.....	562
Sherjonov Doniyor Saparbaevich	
EKSPORT VA VALYUTA OPERATSIYALARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI.....	566
Sobirova Xilola Rustam qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA AHOLI JON BOSHIGA CHAKANA SAVDO AYLANMASI HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH.....	571
Qudratova Shahnoza Shuhrat qizi	
XO'JALIK JAMIYATLARIDA BOSHQARUV ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	579
Valijonov Akmaljon	
XIZMATLAR IQTISODIYOTI VA UNI RIVOJLANISHNING NAZARIY ASOSLARI	584
Abduxoliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMI: HOZIRGI HOLATI, MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	588
Kuvandikov Shuxrat Oblokulovich, Abduxalikova Komila Abduxalikovna	
ИНТЕГРАЦИЯ МЕТОДОВ КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ ПО ВИДАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (ABC) И ЦЕЛЕВОГО КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ (TC) КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	595
Киличева Ф.Б.	
GAZ TARMOQLARINI MODERNIZATSIYA QILISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	601
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich	
SOLIQ NAZORATI TIZIMI: IQTISODIY MOHIYATI, SHAKLLARI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	606
Donaboyev Dostonbek Xusan o'g'li	
УПРАВЛЕНИЕ ПРИБЫЛЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ЕГО ФИНАНСОВОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ	610
Агзамов Авазхон Талгатович, Алиева Сусанна Сейрановна	
NOBANK KREDIT TASHKIOTLARINING AKTIV OPERATSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	618
Sardor Karimov Boydulla o'g'li	
INVESTITSION JOZIBADORLIKNING IQTISODIY MOHIYATI VA INVESTITSIYA NAZARIYALARI INTEGRATSIYASI	624
Abdullayeva Nilufar Ruslanovna	
QURILISH KORXONALARINI KORPORATIV QIMMATLI QOG'OZLAR ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJ TAJRIBASI VA UNI QO'LLASH YO'NALISHLARI.....	630
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
OPEN BANKING AS A DRIVER OF FINANCIAL INNOVATION AND INCLUSION IN UZBEKISTAN'S BANKING SECTOR.....	637
Kuvatova Oliya Sheraliyevna, Asadbek Ergashov	
TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI BOSHQARISH VOSITALARI	642
Sadikov Q.M.	



BOSHQARUV HISOBIDA NARX SHAKLLANISHINING NAZARIY JIHATLARI (TOVAR BOZORIDA USTUN MAVQEGA EGA XO'JALIK SUBYEKTLARI MISOLIDA).....	646
Xaitmetov Elmurat Sidikmatovich	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭНЕРГОЁМКОСТИ ВВП НА ОСНОВЕ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ	652
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.	
XALQARO LOYIHALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI INTEGRATSIYA YETUKLIGI MODEL VA SAMARADORLIKNI BAHOLASH METODOLOGIYASI	659
Ne'matova Bonura Umid qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDITNING MOHIYATI, MAQSADI VA ASOSIY VAZIFALARI	664
Mamatqulov Avazbek Axmadaliyevich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI FAOLIYATIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV ASOSIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	674
Xusanova Gavhar	
MAHALLIY SHAROITDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI KO'P MEZONLI BAHOLASHNING IQTISODIY YO'NALTIRILGAN GIBRID MODEL VA UNING AMALIY QO'LLANILISHI.....	679
Mirzayeva Shaxnoza Mamat qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QUYOSH FOTOELEKTR STANSIYALARINING HOLATI VA O'RNATILGAN QUVVATLARINI TAHLIL QILISH	683
Maxamadiyev Farrux Mirazimovich, Baratov Laziz Suyun o'g'li	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LARNING NAZORATINI TASHKIL QILISH.....	688
Dadaboyev Tulqinjon Yusupjonovich, Dadaboyev Abdurahmon Ne'matjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY OMILLARI VA ZAMONAVIY AHAMIYATI	693
Yusubov Inomjon Ikrom o'g'li	
MOLIYAVIY RESURSLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK VA AMALIY JIHATLARI	699
Narzulloyev Behruz Baxtiyor o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARI AMALIYOTI TAHLILI	702
Kazakbayev S.B.	
BOG'DORCHILIK TARMOG'NI RIVOJLANTIRISHDA SUV TEJAMKOR TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	705
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
MHXS ASOSIDA SUG'URTA KOMPANIYALARINING BUGALTERIYA HISOB VA MOLIYAVIY TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI.....	709
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING IMTIYOZLI MOLIYALASHTIRISH MYEXANIZMLARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH	718
Xolmatov Sanjarbek Xojimatovich	
MAHALLA TIZIMIDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA INKLYUZIV IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI.....	724
Berkinov Bozorboy Berkinovich	
XALQARO TURIZM BOZORIDA MICE TURIZMINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH JARAYONLARINING NAZARIY ASOSLARI	728
Fayyoza Xalimova Nafasovna	



XALQARO TURIZM BOZORIDA MICE TURIZMINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH JARAYONLARINING NAZARIY ASOSLARI

Fayyoza Xalimova Nafasovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Turizm va mehmonxona biznesi kafedrası katta o'qituvchisi, PhD.

ORCID: 0000-0002-3034-2066

Annotatsiya. Globalashuv jarayonlari, xalqaro biznes aloqalarining kengayishi va bilim iqtisodiyotining shakllanishi natijasida MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) turizmi xalqaro turizm bozorining eng yuqori daromadli va barqaror segmentlaridan biriga aylandi. MICE turizmi yuqori qo'shimcha qiymat yaratishi, mavsumiylikni kamaytirishi va xizmatlar diversifikatsiyasini ta'minlashi bilan ajralib turadi. Shu sababli ushbu yo'nalishda samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb ilmiy masalaga aylanmoqda. MICE turizmi konferensiya, kongress, forum va ko'rgazmalarni tashkil etish orqali turistik xizmatlar tarmoqlari o'rtasida hamkorlikni kuchaytiradigan, mintaqaviy iqtisodiy faollikni oshiradigan hamda multiplikativ ta'sir orqali yalpi ichki mahsulot o'sishiga xizmat qiladigan strategik turizm segmentidir.

Kalit so'zlar: UN Tourism, olimlar, biznes uchrashuvlari, ko'rgazmalar, konferensiya, kongress, MICE turizmi, byuro, sayyoh, diversifikatsiya, iqtisod, xizmat.

Abstract. As a result of globalization, the expansion of international business relations, and the formation of a knowledge-based economy, MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) tourism has become one of the most profitable and stable segments of the international tourism market. MICE tourism is distinguished by its ability to generate high added value, reduce seasonality, and ensure service diversification. Therefore, developing and implementing effective marketing strategies in this field has become a pressing scientific issue. MICE tourism, by organizing conferences, congresses, forums, and exhibitions, strengthens cooperation among tourism service sectors, increases regional economic activity, and contributes to gross domestic product growth through a multiplicative effect, making it a strategic segment of tourism.

Key words: UN Tourism, researchers, business meetings, exhibitions, conferences, congresses, MICE tourism, bureau, tourist, diversification, economy, service.

Аннотация. В результате глобализации, расширения международных деловых связей и формирования экономики знаний, туризм MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions — встречи, поощрения, конференции, выставки) стал одним из наиболее прибыльных и стабильных сегментов международного туристического рынка. Туризм MICE отличается способностью создавать высокую добавленную стоимость, снижать сезонность и обеспечивать диверсификацию услуг. Поэтому разработка и внедрение эффективных маркетинговых стратегий в этой области становится актуальной научной задачей. Туризм MICE, организуя конференции, конгрессы, форумы и выставки, усиливает сотрудничество между туристическими сервисными секторами, повышает региональную экономическую активность и способствует росту валового внутреннего продукта через мультипликативный эффект, являясь стратегическим сегментом туризма.

Ключевые слова: UN Tourism, учёные, деловые встречи, выставки, конференции, конгрессы, туризм MICE, бюро, турист, диверсификация, экономика, сервис.

KIRISH

Zamonaviy ommaviy tadbirlar nafaqat ijtimoiy faollikni ifodalash, aholining bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish va ma'naviy-madaniy ehtiyojlarini qondirish vositasi bo'lib, balki turizmni rivojlantirishda ham muhim omil hisoblanadi. Bunday tadbirlar ijtimoiy jarayonlarda ishtirok etish, sport va san'at bilan shug'ullanish



uchun imkoniyat yaratadi. Shu bilan birga, yirik ommaviy bayramlar, jumladan festivallar, konsertlar va sport musobaqalari mahalliy hamda xorijiy sayyohlarni jalb etib, hududning turistik jozibasini oshiradi. Ijtimoiy hayotimizda ko'plab ommaviy tadbirlar mavjud bo'lib, shundan to'y marosimlari, ma'rafonlar, teatr tomoshalari, ommada keng tarqalgan xalq bayramlari va biznes maqsadidagi uchrashuvlarni tashkil etish mumkin. Bunday tadbirlar nafaqat madaniy merosni namoyon etadi, balki mahalliy va xorijiy sayyohlar uchun yangi tajribalarni kashf etish imkonini beradi.

Jahon sayyohlarining tashrfi turizm sohasidagi global ko'rsatkich bo'lib, xalqaro miqyosdagi sayohatlar va sayyohlik oqimlarini o'z ichiga oladi. UN Tourism ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda dunyo bo'ylab ro'yxatga olingan xalqaro sayyohlar soni 1,4 milliardni tashkil etib, bu 2023-yilga nisbatan 11 foizga ko'p va pandemiyadan oldingi darajaning 99 foiziga tengligini bildiradi. 2024-yil soha tarixidagi eng jiddiy inqirozdan keyingi xalqaro turizm uchun tiklanish yili bo'ldi. Yaqin Sharq, Yevropa va Afrika hududlarida sayyohlik oqimini tiklashda yaxshi natijalarga erishildi, xususan, pandemiyadan keyin eng katta o'sish Yaqin Sharqda kuzatildi.

2024-yilda hududiy turizm turlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, Jahon turizm tashkilotining (UN Tourism) turizm sohasini diversifikatsiya qilishga qaratilgan tashabbuslari yangi turizm klassifikatsiyalarining shakllanishiga asos bo'ldi. So'nggi yillarda tashkilot wellness turizmi, dark tourism, gastronomiya turizmi, regenerativ turizm, sport turizmi va biznes (ishbilarmonlik) turizmi yo'nalishlarida xalqaro sammitlar va seminarlarni tashkil etib, mazkur sohalarning konseptual rivojlanishi va barqarorligini ta'minlashga ko'maklashdi. 2024 yilda esa Jahon turizm tashkiloti agro turizmi bo'yicha VIII Global konferensiya (Armaniston), IX Jahon gastronomiya turizmi forumi (Bahrayn), birinchi Futbol turizmi forumi (Kot-d'Ivuar) kabi yirik tadbirlarni o'tkazish orqali innovatsion tashabbuslarni ilgari surdi. Ushbu ommaviy tadbirlar esa o'z navbatida MICE turizmining rivojlanishida muhim katalizator vazifasini bajaradi.

MICE turizmi mutaxassislar tomonidan o'rganilganda ishbiarmonlik yoki biznes turizmi deb ham talqin qilinadi. Ishbilarmonlik turizmi o'z tovarlari bilan savdo qilish uchun uzoq masofalarni bosib o'tgan kichik savdogarlarning faoliyati natijasida paydo bo'lgan deb taxmin qilinadi. Bu biznes Fors, Misr, Rim va Yunon imperiyalik davrlarida yanada rivojlangan. Yevropada MICE turizmi XIX asrda sanoat inqiloblari va iqtisodiy o'zgarishlar natijasida shakllana boshlagan. Ish safari va uchrashuvlarga bo'lgan ehtiyoj mehmonxona xo'jaligi hamda temir yo'l infratuzilmasining rivojlanishiga turtki bo'lgan. XIX asr oxiri va 20-asr boshlarida Buyuk Britaniya, Germaniya va Fransiyada o'tkazilgan xalqaro savdo yarmakalari MICE turizmining dastlabki ko'rinishlari bo'lib, bugungi kungacha uning izchil rivojlanishiga zamin yaratdi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Birinchi kongress va tashrif buyuruvchilar byurosi 1896-yilda AQShning Detroyt shahrida sayyohlar va konvensiya sektori ehtiyojlarini qondirish maqsadida tashkil etilgan. 1960-yillardan boshlab dunyo bo'ylab kongresslar, konvensiyalar, konferensiyalar va boshqa yirik tadbirlarni qo'llab-quvvatlovchi majmualarga investitsiyalar keskin ortdi. Yevropada Sheffield Arena, National Arena va Wales Millennium Centre kabi infratuzilmalar barpo etildi hamda qit'adagi ilk Konvensiya byurosi Belgiyada tashkil etildi. 1977-yilda bunyod etilgan Belgraddagi Sava Centar esa mintaqaning eng yirik biznes va kongress markazlaridan biriga aylandi.

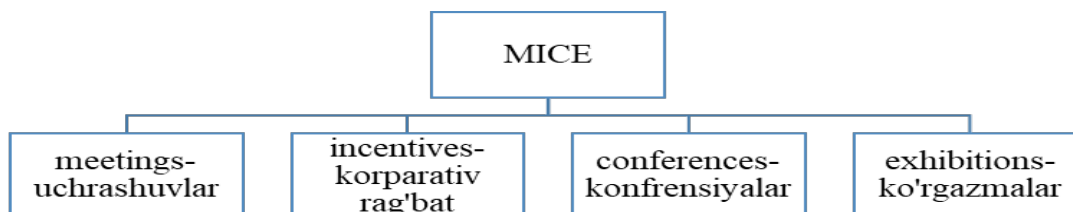
MICE atamasi ingliz tilidagi to'rtta yo'nalishni — uchrashuvlar, insentiv safarlar, konferensiyalar va ko'rgazmalar — ifodalaydi va ushbu segmentning asosiy tashkiliy yo'nalishlarini belgilaydi (1-rasm).

Quyidagi rasmda:

- Meetings – uchrashuvlar, majlislar
- Incentives – mukofot safarlari, rag'batlantiruvchi sayohatlar
- Conferences – konferensiyalar yoki konvensiyalar
- Exhibitions / Events – ko'rgazmalar yoki yirik tadbirlar

yoritilgan.

Hozirgi kunga qadar MICE turizmiga xalqaro tashkilotlar va tadqiqotchi olimlar tomonidan quyidagi ta'riflar shakllantirilgan.



1-rasm. MICE turizm kengaytmasi¹.

¹ Muallif tadqiqotlari asosidagi ishlanma



1. Xalqaro tashkilotlar ta'riflariga ko'ra:
 - o ICCA (International Congress and Convention Association): "MICE – bu ilmiy, tijorat, madaniy va boshqa sohaga oid tadbirlarni tashkil qilish va ularni o'tkazish orqali iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiluvchi turizm tarmog'idir."
 - o UN Tourism (Birlashgan Millatlar Turizm Tashkiloti): "MICE turizmi – bu uchrashuvlar, biznes anjumanlari va ko'rgazmalar orqali sayohat qilishni o'z ichiga olgan turizm sohasi bo'lib, u turizmning yuqori daromadli segmenti hisoblanadi."
2. Olimlar tomonidan berilgan ta'riflar:
 - o Davidson va Cope (2003): "MICE turizmi – bu konferensiyalar, seminarlar va boshqa tadbirlarni tashkil etish orqali amalga oshiriladigan turizm sohasi bo'lib, u katta iqtisodiy samaradorlikka ega."
 - o Rogers (2008): "MICE turizmi – bu biznes maqsadlarida amalga oshiriladigan sayohatlar bo'lib, unda xalqaro va milliy anjumanlar, biznes uchrashuvlari va ko'rgazmalar muhim o'rin tutadi."
 - o Getz (2012): "MICE turizmi – bu tashkiliy va logistika jihatdan murakkab tadbirlar majmuasi bo'lib, u turistik manzillarni rivojlantirish va iqtisodiy o'sishga xizmat qiladi."
 - o Holloway (2016): "MICE turizmi – bu yuqori daromadli sayohat turlari bo'lib, ular ishbilarmonlik hamkorligi va tarmoq yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi."
 - o Chen (2017), "Biznes sayohatchilar uchun stressni yengish strategiyalari" maqolasida: "Sayohatni puxta rejalashtirish, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va bo'sh vaqtni samarali tashkil etish biznes sayohatchilarning stressini kamaytiruvchi muhim omillardir. Shu bilan birga, turar joy infratuzilmasi ish safarida psixologik yengillik va qulaylikni ta'minlashga xizmat qiladi."
3. So'nggi tadqiqotlar:
 - o Muhammad Saufi, Anas Nurul, Amirah Maddiah va Nurin Uzma tadqiqotlarida MICE sanoati muvaffaqiyatining asosiy omillari sifatida ishbilarmon sayohatchilar ehtiyojlari, motivatsiya, idrok, qoniqish, marketing strategiyalari, samaradorlik ko'rsatkichlari, texnologik tendensiyalar va mavjud muammolar alohida ta'kidlanadi.

Xalqaro tashkilotlar, yetakchi olimlar va tadqiqotchilar MICE turizmini yuqori daromad keltiruvchi, biznes, konferensiya, ko'rgazma va ilmiy-tadqiqot faoliyatiga yo'naltirilgan tadbirlarni o'z ichiga olgan, iqtisodiy va innovatsion rivojlanishda muhim ahamiyat kasb etuvchi zamonaviy turizm sohasi sifatida e'tirof etadilar (1-jadval).

1-jadval. MICE turizmi to'rtta so'zning qisqartmasi bo'lib har bir so'zning izohi yoritib berilgan²

Uchrashuvlar (Meetings)
Odatda o'zlarining biznes strategiyalari va loyihalarini muhokama qilish uchun o'tkaziladigan ma'lum kun tartibiga ega bo'lgan professional yig'ilishlar. Ushbu tadbirlar kichik jamoa yig'ilishlaridan tortib yirik korporativ yig'ilishlarga bo'lishi mumkin. Kattaroq yig'ilishlar odatda yiliga bir marta otkaziladi.
Rag'batlantirish (Incentives)
Kompaniyalar tomonidan o'z xodimlariga, hamkorlariga va yoki mijozlariga aniq maqsadlar yoki marralarga erishish uchun mukofot sifatida taqdim etiladigan sayohatlar va tajribalar. Ushbu sayohatlar ko'pincha oluvchilarni rag'batlantirish va ilhomlantirish uchun mo'ljallangan, bu ularning sodiqligi va samaradorligini oshiradi.
Konferensiyalar (conferences)
So'nggi sanoat tendentsiyalarini muhokama qilish, bilim va tarmoqni almashish uchun umumiy manfaatlar va kasblarga ega shaxslar va guruhlarini birlashtiradigan keng ko'lamli tadbirlar. Ushbu tadbirlarda ko'pincha asosiy ma'ruzachilar, panel muhokamalari va seminarlar o'tkaziladi.
Ko'rgazmalar (Exhibitions)
Kompaniyalar o'z mahsulotlarini, xizmatlarini va innovatsiyalarini maqsadli auditoriyaga namoyish etadigan murakkab tadbirlar. Ushbu tadbirlar tarmoq yaratish, etakchi ishlab chiqarish va bozorni kengaytirish uchun imkoniyatlar beradi, bu esa ularni ko'pincha o'z sohalariga xos qiladi.

Yuqoridagi jadvalda MICE turizmi professional tadbirlarning to'rt yo'nalishini qamrab oladi. Uchrashuvlar – korporativ strategiya va loyihalarni muhokama qilishga xizmat qiluvchi yig'ilishlar; rag'batlantirish – xodimlar va mijozlarni mukofotlash hamda motivatsiya qilish maqsadida tashkil etiladigan sayohatlar; konferensiyalar – mutaxassislar bilim va tajriba almashadigan yirik anjumanlar; ko'rgazmalar – mahsulot va xizmatlarni namoyish etish orqali bozorni kengaytirishga xizmat qiluvchi tadbirlar. Ushbu to'rt yo'nalish MICE tizimining asosiy tarkibiy qismlari bo'lib, ular biznes va sanoat rivojida muhim ahamiyatga ega.

2 1. Muallif tadqiqotlari asosidagi ishlanma



TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda MICE turizmining xalqaro turizm bozorida shakllanishi va rivojlanish jarayonlarining nazariy asoslarini yoritish maqsadida nazariy-tahliliy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida ilmiy bilishning qiyosiy-taqqoslash, shuningdek, tizimli yondashuv va kontent-tahlil usullaridan foydalanildi.

Xususan, qiyosiy-taqqoslash usuli yordamida MICE turizmi tushunchasiga turli xalqaro tashkilotlar (UNWTO, ICCA) hamda yetakchi xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan berilgan ta'riflar o'zaro solishtirildi va ularning umumiy hamda farqli jihatlari aniqlash imkoniyati yaratildi. Ushbu usul MICE turizmining nazariy evolyutsiyasini aniqlash va uning zamonaviy iqtisodiy mazmunini shakllantirish imkonini berdi.

Tizimli yondashuv asosida MICE turizmi xalqaro turizm bozorining alohida segmenti sifatida ko'rib chiqilib, uning biznes, innovatsiya, ilmiy-tadqiqot va xizmatlar sohasi bilan o'zaro aloqadorligi tahlil qilindi. Natijada MICE turizmining iqtisodiy, institutsional va tashkiliy komponentlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlik asoslab berildi.

Shuningdek, kontent-tahlil usuli orqali xalqaro ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalar, tahliliy hisobotlar va strategik hujjatlar o'rganilib, MICE turizmining rivojlanish tendensiyalari va nazariy yondashuvlari tizimlashtirildi. Olingan ilmiy xulosalar MICE turizmining xalqaro turizm bozoridagi o'rnini va ahamiyatini nazariy jihatdan asoslashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR.

Xalqaro turizm bozorida MICE turizmining shakllanish jarayoni nazariy mantiq, real misollar va statistik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tahlil jarayonida iqtisodiy samaradorlik, hududiy turizm barqarorligi va jozibador investitsion muhitni shakllantirish masalalari ko'rib chiqildi.

MICE turizmi iqtisodiy jihatdan eng samarali turizm yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu turizm turi asosan biznes uchrashuvlari, rag'batlantiruvchi safarlar, konferensiyalar va ko'rgazmalarni o'z ichiga oladi hamda oddiy dam olish turizmiga nisbatan ko'proq daromad keltiradi. UN-Tourizm ma'lumotlariga ko'ra, MICE tadbirlarida ishtirok etuvchi turistlar ko'proq xarajat qiladi, chunki ular yuqori toifadagi mehmonxonalarda yashaydi va transport, catering, konferensiya zallari hamda boshqa professional xizmatlardan foydalanadi. Natijada bir nafar biznes turist mamlakat iqtisodiyotiga oddiy sayyohga qaraganda bir necha barobar ko'p daromad olib kiradi.

MICE turizmining muhim afzalliklaridan yana biri — mavsumiylik muammosini kamaytirishidir. Dam olish turizmi asosan ma'lum fasllarga bog'liq bo'lsa, MICE tadbirlari yil davomida o'tkaziladi. Hududiy turizm infratuzilmasi, jumladan mehmonxonalar, restoranlar va xizmat ko'rsatish sohasida barqaror bandlikni ta'minlab, daromadlarning uzluksiz bo'lishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, MICE turizmi iqtisodiyotning ko'plab tarmoqlariga bir vaqtning o'zida ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Transport, savdo, reklama, texnik ta'minot, tarjimonlik va event-menejment kabi sohalarning barqaror rivojlanishida MICE tadbirlari asosiy omil hisoblanadi.

MICE turizmi investitsiyalarni jalb qilishda ham muhim vosita hisoblanadi. Xalqaro konferensiyalar va ko'rgazmalar mamlakatning biznes muhiti, iqtisodiy salohiyati va imidjini namoyon etib, xorijiy investorlar uchun qulay imkoniyatlar yaratadi. Shu orqali davlat byudjetiga soliq tushumlari oshadi, hududlarning raqobatbardoshligi kuchayadi va xalqaro hamkorlik rivojlanadi. Shu sababli Singapur va Germaniya kabi mamlakatlar MICE turizmini iqtisodiy o'sishning muhim drayveri sifatida qo'llab-quvvatlab kelmoqda.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki:

- Biznes turistlar ko'proq xizmatlardan foydalanib, oddiy sayyohlarga nisbatan ko'proq mablag' sarflaydi. Shu sababli MICE tadbirlari mamlakat iqtisodiy o'sishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.
- MICE ishtirokchilari, jumladan mehmonxona va restoranlar, transport, savdo, reklama va boshqa xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.
- MICE turizmi investitsiyalarni jalb etish, davlat byudjeti tushumlarini oshirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bois ayrim rivojlangan mamlakatlar uni iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri sifatida qo'llab-quvvatlaydi.

Xulosa va takliflar

Ilmiy-nazariy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, uslubiy yondashuv nuqtai nazaridan "MICE turizmi" tushunchasining iqtisodiy mazmunini quyidagicha takomillashtirish zarur: konferensiyalar, xalqaro anjumanlar, kongresslar, forumlar va ko'rgazmalarni tashkil etish hamda o'tkazish orqali turistik xizmatlar sohasida tarmoqlararo kooperatsiyani ta'minlash, mintaqaviy iqtisodiy faollikni oshirish va turistik xarajatlarning multiplikativ ta'siri asosida mamlakat yalpi ichki mahsuloti hajmining o'sishiga xizmat qiladigan strategik turizm segmenti sifatida rivojlantirish. MICE turizmi milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiruvchi va uzoq muddatli barqaror o'sishga xizmat qiluvchi institutsional mexanizm sifatida baholanishi mumkin.

Zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish. Xalqaro standartlarga mos kongress markazlari, ko'rgazma pavilyonlari va texnologik jihozlangan konferensiya maydonlarini kengaytirish zarur.



Kadrlar tayyorlash va malaka oshirish. Event-menejment, kongress-servis, xalqaro protokol va logistika yo'nalishlarida yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash tizimini kuchaytirish lozim.

Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish. MICE loyihalarini moliyalashtirishda xususiy sektor ishtirokini rag'batlantirish investitsion samaradorlikni oshiradi.

Xalqaro marketing va brendingni kuchaytirish. Mamlakatni mintaqaviy MICE markazi sifatida targ'ib qilish, xalqaro forumlar va ko'rgazmalarni jalb etish siyosatini izchil olib borish zarur.

Raqamlashtirish va innovatsiyalarni joriy etish. Gibrid va onlayn-konferensiya formatlarini rivojlantirish, smart-infratuzilma va raqamli xizmatlarni kengaytirish global raqobatbardoshlikni oshiradi.

MICE turizmi qisqa muddatli daromad manbai emas, balki uzoq muddatli iqtisodiy o'sish, investitsion faollik va xalqaro integratsiyani ta'minlovchi strategik platforma hisoblanadi. Uni tizimli va ilmiy asosda rivojlantirish milliy iqtisodiyotning barqarorligi hamda global maydondagi nufuzini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Xalimova, F. N. (2023). O'zbekistonda MICE turizmini barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma. *Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot*, 1(10), 112–114.
2. Behzod, B., & Husniddin, E. (2025). Strategic development of MICE tourism in Spain: Trends and implications. *Innovation Science and Technology*, 1(1), 72–76.
3. Sodikov, M. (2025). Sustainable tourism and green hotel investment in Karakalpakstan: Potential for German engagement. *International Congress on Scientific and Academic Research*, ALBAY, Republic of the Philippines, Bicol University.
4. International Congress and Convention Association. The global community and knowledge hub for the international association meetings industry.
5. The United Nations World Tourism Organization (UN Tourism, formerly UNWTO) is a specialized agency of the United Nations which promotes responsible, sustainable, and universally-accessible tourism.
6. Muhammad Saufi, Anas Nurul, Amirah Maddiah, & Nurin Uzma, Eizzaty Noor. Key success factors toward MICE industry: A systematic literature review.
7. The MICE tourism value chain: Proposal of a conceptual framework and analysis of disintermediation. (2020). *Journal of Convention & Event Tourism*.
8. DMC Travel. MICE tourism explained. <https://dmc.travel/mice-tourism-explained/>
9. UN Tourism. UN Tourism official report. <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2024-01/UN%20Tourism>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>